

נקרא על השלקות, אולם לענין הפת הרי מכיון דעיקר חשיבותה חלי' בהשמות לשם פת הרי לעולם ואף לשי' הראצ"ד וכש"כ לשי' ר"ת הרי שמו של העכו"ם הוא על הפת ואף בדעבד ברשותו של ישראל, וכן אף דהוי של ישראל, דהא עיקר החשיבות הוא בהשמות הגמורה של הדבר ולכן קרי' צ"י פת עכו"ם כל דהעכו"ם עשה את השני הזה ואף צדימו של ישראל, ויעוי' באמת צ"י שהצ"י שי' הראצ"ד שם דהא דמחירין בשעשה ישראל אחת מהג' מלאכות לא מחירין לה אלא צפת של ישראל, אולם צפת של נכרי ממש אסרי' אף משום געולי עכו"ם, והק' עליו הר"ן דהרי קיל"ן דסתם כלים אינן צני' יומן, ונותן טעם לפגם מותר, אולם י"ל דביאור סברת הראצ"ד דכמו דס"ל דכל שאסרו צו חכמים משום לתא דמאכלי עכו"ם לא מחירין אף כל היכא שאינו נותן טעם ג"כ, הה"ד ד"ל דאסרי' ג"כ כל היכא דהוי נותן טעם לפגם, וביאור הדברים, דבאמת לא הי' גוזרין לכתחלה משום תערובת טעם שצטל טעמו, או היכא דהוי נ"ט לפגם, מכ"מ מכיון שחכמים אסרו כל ששם עכו"ם הוי על הדבר, והיינו מה דהוי הפת פת של עכו"ם, ולהכי ג"כ אף דיש צפת מעשים של ישראל שעי"ז גם שם של ישראל נקרא על הפת, מכ"מ זה שיש בדבר לכה"פ טעם פגום של געולי נכרים, שוב נקראת הפת על שמו של עכו"ם בכל גווני, ושם הפת הוי שם פת עכו"ם.

אולם נראה דבאמת לדעת הר"ן גם בשלקות הוי עיקר האיסור מה ששם העכו"ם על השלקות ולא משום מעשה הבישול של העכו"ם, דיעוי' לקמן צ"י צדק ל"ח שכתב בטעם הדבר מה שצפת מחירין כל דשגר ישראל מפני שגירת החמור היא מלאכה מיוחדת צפת, אבל בשאר תבשילין לא חשיב לה למלאכה מיוחדת, והרי דה"י דדין דגם בתבשילין לו תזויר איזו שהיא מלאכה מיוחדת של בישול, שהיינו אז מחירין בישולי עכו"ם אעפ"י שעצם הבישול עשה עכו"ם, ובהכרח מזה דשי' הר"ן היא דגם בבישולי עכו"ם לא הוי האיסור אלא ע"י דשמו של העכו"ם על השלקות, וכן נראה דזהו טעמו של הר"ן צמה דס"ל דגם להלכה נקיטין הך טעמא של הס"ד של הגמ' דכל שלא נשתנה מצרייתו ע"י האור מותר משום בישולי עכו"ם, והיינו דכל שלא נשתנה מצרייתו הרי אין כאן שנוי בגוף הדבר כדי שנימא שיש שם תבשיל עכו"ם על הדבר, אולם אלו הי' דנין על מעשה הבישול שהיא תאסור, הרי מה לי צוה נשתנה ומה לי צוה לא נשתנה מצרייתו, והרי סו"ם הי' צוה מעשה האוסרת, וצ"כ דביאורו צוה כמושג"ת, אולם הר"ן צעמנו כ' דהרמב"ם לא ס"ל להלכה הך טעמא, וכ"כ הר"ן שאינו מבואר הך טעם בראשונים כלל להלכה, והיינו טעמא צוה כמושג"ת דלהלכה קיל"ן דמעשה הבישול של העכו"ם אוסר, ולכן לא שניא צוה צין נשתנה ללא נשתנה.

וזהו הטעם צמה דס"ל להרמב"ם להחיר, דבהשליך ישראל עץ א' לתוך החמור החיר כל הפת, וזהו כדי להי' היכר שהפת של עכו"ם אסורה, והיינו דזה הוי היכר, דהא עיקר איסורה של הפת צם פת עכו"ם חלי'. וזה גופא הוי היכר לענין פת של ישראל דהא יד ישראל באמצע סו"ם, ויותר מהיכר המורה על פת של ישראל לא צעין, וסברת הרמב"ם אינה שיש צוה סתם היכר דפת של עכו"ם אסורה,

ונראה דזהו ג"כ הטעם של המנהג להחיר הפת ע"י השלכת קיסם לתנור, וכ' הרא"ש צמיון ל"ג דהוא משום דעי"ז נקרא היסק על שמו של ישראל, וכן זהו הטעם מה שצכלל מועיל חתוי' בגחלים ע"י ישראל, והיינו שהישראל מוסיף חום בתנור עי"ז, וביאור הדברים הוא שעי"ז יש כאן היסק של ישראל, וצמילא שהפת יכולה להי' נקראת על שמו, והצ"ח שם הרא"ש לשון הרמב"ם שאפילו השליך ישראל עץ אחד לתוך התנור החיר כל הפת שבו שאין הדבר אלא להי' היכר שפת של עובדי כוכבים אסורה, וביאור הדברים הוא ג"כ כמושג"ת צוה דלענין למחלי' שם פת ישראל סגי במעשה כל דהו של ישראל, וגם זה עושה שהפת נקראת על שם המעשה הזה שעשה הישראל וצמילא שכל הפת נקראת על שמו של ישראל ובשם פת של ישראל מיקרי' כן י"ל צוה.

אולם לענין איסור דבישולי עכו"ם כ' הר"ן הנ"ל צמון דבריו דלא סגי צמה ששגר ישראל, וכל היכא שבישל העכו"ם הרי התבשיל אסור, וביאורו הוא לכאורה צ"כ צוה דבישולי עכו"ם נאסרו לא מפני שהשלקות נקראים על שמו, אלא מפני שהי' צוה מעשה בישול של עכו"ם, וכל היכא שהי' מעשה זו האוסרת הרי נאסר התבשיל, כן י"ל צוה, ודו"ק.

ומה שיש צמית חילוק כזה בגזירת חכמים, דפת אסורה מפני שנקראת על שמו של עכו"ם ובשם פת עכו"ם מיקרי', וזהו יסוד איסורה, ותבשיל אסור משום מעשה הבישול של העכו"ם, נראה דהוא משום דעיקר חשיבות דשלקות הוי' מה שהיתה צהן מעשה בישול, והיינו דשלקות לא הויין כל כך פנים חדשות, ועיקר ההבדל בין שלקות ובין דבר חי הוי מה שיש צהן מעשה ניכרת של בישול, ולהכי צם זה תלוי האיסור, והיינו במעשה הבישול, דהא עצם הדבר לא הוי כל כך פנים חדשות וחשיבותו במעשה ניכרת של מעשה בישול בגוף הדבר חלי', אולם פת הרי עיקר חשיבותה חלי' צמה שנמחדשו כאן פנים חדשות, ונשתנה הדבר מקמתא לפת, ולהכי צם זה חלי' האיסור ולא צמעשים הנזכרים להאפי', ולהכי ג"כ כל שיד ישראל באמצע ויש גם שם ישראל על הפת לא אסרינן, והנה החוס' צדק ל"ח א' הביאו צם הראצ"ד דלא אסרי' תבשיל של עכו"ם צמית ישראל כיון דלא שייך צ"י הנך טעמים של חמנות ולא של געולי עכו"ם, ור"ת חולק עליו דלא שני', וכ' החוס' בטעמו של ר"ת, דהא גם צדימו של ישראל יכול להי' שלא יזהר העכו"ם כמו צדימו, ונראה דעיקר סברת הראצ"ד הוי' שגם תבשיל אסור ע"י שיש צו שם שלקות של עכו"ם, וכשהוא של ישראל אין צו שם שלקות של עכו"ם, כיון דהאוכל הוא של ישראל וגם העכו"ם אדעת' דישלך קעבד, ואלו הי' אומרים דבכה"ג יש שם שלקות של עכו"ם צוה הי' אומרים לא פלוג, ומה גם כשיש גם צוה סברת דאולי לא יזהר, ואף שאין זה מן הדין, (ויעוי' ברא"ש צ"כ ס"י ט' ובפרקין ס"י ל"ב), אולם מכ"מ הי' אומרים לא פלוג רבנן וכמוש"כ באמת החוס', והיינו דהחוס' ס"ל דהאיסור חלי' במעשה של בישולי עכו"ם, ולהכי יש כאן סו"ם מעשה בישול העכו"ם, ואמרי' לא פלוג, אולם להראצ"ד חלי' האיסור צם שלקות של עכו"ם, ולהכי לא אמרי' לא פלוג, כיון דשמו של ישראל